

Dagmarasylet Et Jubilæum

Dagmarasylet blev indviet i 1885.

Ifølge protokollen er det den 24. marts 1885, men de daværende lokale aviser skriver den 26. marts samme år.

Vi har valgt at fejre 100 års fødselsdagen den 24. marts, fordi det er den dato, der står i ”vores gamle protokol”.

Bestyrelsen og personalegruppen syntes, at det kunne være spændende at studere gamle skrifter, aviser, billeder mm., og resultatet foreligger her. En jubilæumsavis i anledning af de første 100 år. I løbet af alle de år har mange mennesker haft berøring med huset. Det er interessant for os, der daglig færdes i børnehaven, at vi så ofte møder nogen, der kan fortælle en god historie fra ”gamle dage”.

Joh, Ringsteds ældste børnehave, Dagmarasylet, har helt bestemt sin egen plads i byens historie. Når børn og voksne fra børnehaven færdes i byen, bliver vi altid godt modtaget. Vi ved, at en flok livsglade børn kan virke forstyrrende - men TAK alligevel - fordi så mange giver sig tid, så børnene kan få et indblik i, hvordan resten af samfundet fungerer.

Træk af Dagmarasylets historie gennem 100 år!

I 1885 blev Dagmarasylet indviet i overværelse af ca. 100 ”damer og herrer”. Provst Andersen holdt indvielsestalen. Dagmarasylets historie begynder ifølge de gamle aviser og protokoller helt tilbage i oktober 1875, hvor Ringsted Folketidende begyndte at udgive ”Fredagsnummeret”, som ugeblad for kvinder. Ugebladet blev til på initiativ af Fru Vilhelmine Zahle, og blev Danmarks første kvindeblad, som udkom indtil april 1878.

Dagmarsamfundet

Det vakte stor opsigt i Ringsted, da der blev indbudt til kvindemøde søndag den 14. maj 1876, på Ringsted Rådstue. Formålet med mødet var at få stiftet en forening, der skulle arbejde for oprettelse af pøgeskoler, der samtidig skulle fungere som ”børnely”. Mødrene kunne så få friere hænder til at arbejde uden for hjemmet.

Der kom mellem 4-600 mænd og kvinder fra nær og fjern.

Rådhusalen kunne ikke rumme alle, så de fleste måtte nøjes med Folketidendes referat dagen efter. Kun éen kvindelig taler blev refereret: Frk. Rosine Veit sagde bl.a., at kvindeligheden ikke ville lide ved, at kvinderne hævdede deres ret i samfundet. På mødet blev der nedsat et udvalg, som skulle arbejde videre med ”Dagmarsamfundets” love og aktiviteter; udvalget bestod udelukkende af kvinder.

Dagmarsamfundet skulle stiftes ved afdelinger i købstæder og landsbyer, og afdelingerne skulle samarbejde efter en plan, som var nedfældet i et udkast til love for Dagmarsamfundet.

§ 1. Samfundets Formål er Qvinders frivillige Sammenslutning Landet rundt, at virke for Småbørns pleje, Vejledning og Undervisning i de nødvendige Forkundskaber, før de indsættes i Almueskolen, samt ved Sammenkomster, Bazarer, Bortlodninger, og på anden måde at tilvejebringe Midler til Øjemedets Opnåelse.

Der var 10 paragraffer mere.

Kvindemødet gav et overskud på kr. 113,60, og dette tilfaldt Dagmarsamfundets Ringsted afdeling, hvor Fru Sørine Jensen (Farver Jensens kone) blev valgt til forstanderinde (formand).

Afdelingens damer gik straks i gang med at arrangere fester for at skaffe penge.

Qvindemøde i Ringsted

Asylforeningen

En gennemgang af Sjællandsposten fra 1877 viser, at tanken om at danne en asylforening for Ringsted by, som en selvstændig afdeling, trængte sig mere og mere på.

Det at åbne et af disse velsignede Børne ly for de børn, der ikke var født på livets solside, var allerede prøvet andre steder med held. Det første asyl blev oprettet i 1828 i St. Kongensgade i København.

Vinteren igennem havde der på Ringsted Rådhus været arrangeret dilettant forestillinger, hvis overskud gik til velgørende formål, bl.a. til fordel for en asylforening. Men kvinderne syntes ikke, det gik stærkt nok med at skaffe penge, så andre midler blev taget i brug. Bl.a. opsøgte de byens borgere, og fik dem til at tegne sig sum bidragydere. Den 9. marts 1877 blev en kreds af medlemmer af Dagmarsamfundets Ringsted afdeling indkaldt til møde af forstanderinde Fru Sørine Jensen, for at behandle et forslag om oprettelse af en asylforening for Ringsted købstad. Man blev enige om at indkalde til stiftende generalforsamling for alle dem, der havde tegnet bidrag. Tirsdag den 24. april 1877 blev mødet afholdt og asylforeningen stiftet.

Den oprindelige plan om samarbejde med afdelinger i andre byer blev opgivet. Af gode grunde, for kun afdelingen i Ringsted viste sig levedygtig. Endvidere vedtog man at rette henvendelse til byrådet, om foreningen kunne forvente en byggegrund gratis overladt til formålet.

Der blev i tiden fra 1877 og til Dagmarasylets indvielse i 1885 afholdt adskillige fester, for at skaffe den nødvendige kapital.

Fest, basarer m.m.

Ved alle de fester, der blev afholdt, var det damerne, der var i ilden. De ordnede det hele, f.eks. blev beværtningen udelukkende besørget af damerne. Dog forlangte de, at herrerne assisterede in pleno.

De var strenge over for herrerne. Et sted i protokollen omtales en basar, og ved planlægningen af denne hedder det: "Herrerne skal møde efter ordre fra damerne, dog ere præster fritagne".

Efter 7 år var det lykkedes at samle kr. 8000,- sammen, og man kunne begynde at bygge. Byrådet stillede en byggegrund til rådighed i den ny anlagte Dagmarsgade.

Dagmarasylet

Et par dage før Dagmarasylets indvielse blev den beskrevet i Sjællandsposten, der bl.a. skrev: "I Dagmarsgade er rejst en lille én etagers bygning. Den indeholder en stor skolestue med bænke og borde, hvor drengene skulle sidde på den ene side og pigerne på den anden side. I midten er anbragt nogle stader for større børn og Bestyrerinden. Endvidere en legestue og en garderobe for børnene".

I april 1885 blev de første 20 børn indskrevet og optaget i Dagmarasylet, og inden året var omme yderligere 15 børn. De første børn på listen var 5 årige Jens Th. Madsen og hans tvillingesøstre Dorthea og Martha. De var børn af ringer Madsen, der også var pedel ved skolen i Sct. Knudsgade. Hans kone gjorde formodentlig rent på skolen, og derfor var det rart at kunne sende børnene hen i Dagmarsgade til asylet.

Efter nogle år kneb det med tilslutningen af børn, og i 1888 havde man overvejelser i gang om at lukke asylet.

Økonomi i gamle dage

Tilskud fra stat og kommune fik man ikke dengang, og børnenes forældre betalte heller ikke noget. Af faste indtægter var der bidrag fra byens borgere, som blev indsamlet hvert år, og renter fra det Thorsteinsonske Legat. Det var derfor stadig nødvendigt at arrangere basarer og fester for at skaffe penge til driften.

Da asylforeningen i 1902 fejrede 25 års jubilæum, blev det fremhævet at: ”Asylforeningen står nu som en fast grundmuret forening, der omfattes med sympati, såvel af byråd som af byens borgere. Men der skal heller ikke så lidt til, idet den årlige driftsudgift er kr. 1.100-1.200,—”.

Det var ikke nødvendigt så ofte at holde basarer og andre fester for at skaffe penge. Byrådets bidrag var på kr. 600,- og medlemsbidraget fra asyl foreningen kr. 345,50. Jubilæet blev fejret med et kæmpegilde på ”Postgården.

Asylmoder...

Den første asylmoder hed frk. Alstrup (se andetsteds fortegnelsen over børnehavedere gennem 100 år).

Ved asylmoder frk. Sørensen's jubilæum den 25. april 1924, fik hun mange beviser på, at hendes mangeårige arbejde i asylet havde skaffet hende megen anerkendelse. Der mødte mange gratulanter op. bl.a. borgmesteren med en sølvvase som gave fra byen. Fra bestyrelsen fik hun overrakt en bankbog med kr. 500,-, som dels var indsamlet hos daværende og tidligere bestyrelsesmedlemmer, og dels renterne af et legat der stiftedes af pastor Stahlfest Møller og hustru. Legatet var beregnet til at hjælpe asylmoderen i sygdomstilfælde.

Asylmoder frk. Sørensen havde i de 25 år kun været syg en eneste dag, og det var en søndag!

Derfor fandt man at hun havde fortjent at få renterne af legatet. Fra en kreds af forældre fik hun en kurvestol.

Frk. Sørensen nåde at fejre 35 års jubilæum, og i den anledning blev hun hædret ved en fest i Pavillonen i Lystanlægget den 29. juni 1933.

Et kejserligt besøg, næsten...

Til asylets historie hører også den forventede celebre begivenhed, at få besøg af Hendes Majestæt enkekejserinde Dagmar af Rusland. Anledningen til dette besøg var, at der den 7. oktober 1903 skulle være kongerevy i Ringsted.

Kejserinden havde anmeldt sin ankomst til byen. Revyen blev imidlertid aflyst på grund af dårligt vejr, og dette forhindrede Hendes Majestæt i at gennemføre besøget. Man havde fra asylets side bestemt, at tre af de ledende damer skulle møde ved banen og overrække en buket roser ved ankomsten.

Da besøget blev aflyst, sendte man buketten til Fredensborg Slot, hvorefter forstanderinde Hedvig Madsen modtog følgende takketelegram fra eks kejserinden: ”Modtag min hjerteligste tak for Deres venlige hilsen og de dejlige blomster fra Dem og hele bestyrelsen, som har glædet mig så meget. Beklager uhyre, at vejret forhindrede os at besøge Ringsted”.

50 øre om ugen

Den 14. august 1933 blev frk. Ester Petersen ansat som bestyrerinde, og betegnelsen ”asylmoder” er ikke senere blevet brugt. På asylforeningens efterfølgende generalforsamling i 1933 fortalte formanden, Kirsten Nielsen, i sin beretning, at der var sket væsentlige ændringer ved lederskiftet, bl.a. blev asylet nu drevet som en børnehave. Der blev indført daglig bispisning af børnene i form af et varmt måltid mad. Ministeriet krævede, at der skulle opkræves 50 øre pr. barn pr. uge, og dette vedtoges på generalforsamlingen, som noget uundgåeligt. Dog bestemtes at betaling foreløbig var frivillig for forældrene!

Op gennem 30'erne kom der uddannet personale til, og Karla Petersen var en af disse. Hun blev leder af Dagmarasylet i 1945, og var ansat frem til 1974.

Ombygning

I 1946 var der en sådan pladsmangel i børnehaven, at bestyrelsen besluttede at iværksætte en

ombygning. Arkitekt Sigumfeld, København, lavede tegningen til ombygningen, hvor bl.a. tagetagen blev indrettet som lederbolig. Under ombygningen, som varede 3/4 år, fik man lov til at benytte to værelser hos nonnerne, nuværende Sct. Joseph skole.

Lørdag den 10. marts 1951 blev den moderniserede børnehave indviet, og i 1957 blev der installeret oliefyrr.

I 1974 sendte bestyrelsen en ansøgning til byrådet om en nednormering af børneantallet fra 60 til 45 børn. Ansøgningen blev positivt behandlet, og i 1975 blev lederboligen på 1. sal indrettet til grupperum for børnene.

Dagmarasylet i dag

Siden midt i 1970'erne har Dagmarasylets været en børnehave i to plan, en gruppe på 1. sal, 15 børn, og 2 grupper med hver 15 børn i stueetagen. Vi har åbent fra kl. 6.30 til kl. 17.00, men huset er det samme som det var for 100 år siden.

Men prøver vi at se tilbage i tiden, har Dagmarasylet hele tiden ændret sig, i takt med det omgivende samfund.

I dag - i 1985 - syntes vi som personalegruppe at vi har en lille velfungerende institution, som vi håber, må bestå i mange år endnu.

Gitta Scheer

Med tak til Edith Andersen fra Lokalhistorisk Arkiv.

Asylbevægelsen i Danmark

Omkring 1800 blev der i Berlin nedsat en fattigkommission og i bemærkningen hertil, angående oprettelse af asyler, hedder det, at de skulle indrettes efter forbillede fra København, hvor der allerede i 1798 fandtes et asyl.

Danske asyler

Det har ikke været muligt at bevise, at der så tidligt skulle have været asyler i København, men de fandtes på et meget tidligt tidspunkt i Slesvig-Holstein.

Ord som Kinderbewahranstalt, Aufsichtsschule og Warteschule blev i flere år brugt med samme betydning som asyl.

I Haderslev blev der i 1810 oprettet en Warteschule, og i almindelig skoleforordning for Slesvig-Holstein i 1814 hedder det i § 31: "Opsynsskolernes opgave er hovedsagelig at føre tilsyn med børn, når forældrenes erhverv forhindrer dem i selv at gøre det. De er derfor udelukkende bestemt for de mindste børn".

Opsynsskolerne hørte under Undervisningsministeriet, og blev bestyret af "en dertil skikket kvinde". I nogle tilfælde har man overført nedslidte lærerpersonale fra skolerne til asylerne.

"Asylernes mor"

"Det kvindelige Velgørenhedsselskab" oprettede i 1828 et asyl i St. Kongensgade i København, og det kom til at danne mønster for de mange asyler, som blev oprettet i 1800-tallet. Det var prinsesse Caroline Amalie, der stod bag velgørenhedsselskabet, og hun oprettede senere flere asyler. Hun interesserede sig meget for småbørnsopdragelse og fik tilnavnet "Asylernes Moder".

Optagelseskriterier

For at blive optaget i asylet fordredes, 1) en præsteattest, der bekræftede at forældrene arbejdede udenfor hjemmet, eller af andre årsager ikke var i stand til at føre opsyn med barnet. 2) En

døbeattest og 3) en vaccinationsattest.

En dag i asylet

I 1837 udkom et lille hefte, hvor det fortælles hvordan en dag i asylerne gik.

”Asylet åbnes kl. 7, hvorefter børnene i taktmæssig bevægelse og under sang, i største orden kommer til hver sin plads på den trappelignende forhøjning, hvor i reglen al undervisning modtages. Efter en kort bøn samt afsyngning af let fattelige vers, har man en halv time, hvori bestyrerinden fortæller bibelske eller andre moralske fortællinger.

Indtil kl. 10 leger børnene i asylets have, og så fortæres den medbragte tarvelige frokost. De følgende timer beskæftiges børnene med at strikke, at trevle klude op til charpi, stavning efter tabeller, regning ved hjælp af regnemaskine med kugler, skrivning på tavler, med at synge, lege og med legemsøvelser. Mellem kl. 1 og kl. 2 fortæres den medbragte mad, hvis børnene ikke spiser hjemme.

Timerne fra kl. 2 til kl. 3 besørges af en af de herrer, som har påtaget sig at beskæftige børnene 1 time om ugen. Det er som oftest belærende emner fra biblen, Danmarkshistorien, naturen eller det daglige liv. Derefter genoptager man de daglige sysler, som om formiddagen, og kl. 7 forlader børnene asylet.

I dagens løb har der muligvis været besøg af damerne fra bestyrelsen. Deres jævnlige nærværelse virker såre helbredende, både tilbage på bestyrerinden og børnene, især på børnene, idet de stadig har et efterlignelsesværdigt mønster for øje”.

I dag.

Senere bredte asylbevægelsen sig udover Danmark. I bl.a. Fredericia og Næstved findes der asyler, der er ældre end Dagmarasylet, men asyler findes ikke mere i gammeldags forstand. Kun navnet er tilbage, som et minde om en svunden tid, og både Dagmarasylet, og andre gamle asyler, fungerer i dag som alle andre børnehaver.

Karin Jacobsen